

ברכת השלום

א.

הרוחניות, הכל תלוי במדה זו של שלום שנתן הקב"ה מתנה לפנחס. וכן הברכה הגדולה ביותר שנתן הקב"ה לישראל היא השלום, שזה כולל את כל הברכות. ובזוה"ק אי' (ח"ג קעו:): שמא דקוב"ה אקרי שלום ושבת אקרי שלום דאיהו שלמא דעילאי ותתאי. ויש לבאר משמעות גדול דרגת ענין שלום, שבוודאי אינו רק ענין שלילי של העדר מחלוקת שהרי בעולמות העליונים אין שייך מחלוקת.

והענין דשלום הוא מלשון שלמות, שהעוה"ז הוא עולם התאוות ומדוד⁽¹⁾ הקליפות וע"כ אין שום דבר שיוכל להיות בו בשלמות, כמאה"כ (קהלת ז) כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. ואף יהודי עובד ה' ועוסק בתורה ועבודה ובמעשים טובים, יתכן שבכל דבר כשלעצמו יהיו פגמים וחסר^{חסר} בהם שלמות. ורק בעולם שלאחר התיקון שייך בו שלמות. והבי' בזה דכל הבריאה יש בה עירוב טוב ורע מחמת פגם עץ הדעת, שהקב"ה ברא את הטוב וברא גם את הרע, אבל מתחילת בריאתם היו נפרדים זה מזה ופגם עץ הדעת עשה עירוב טוב ורע בכל הבריאה, ומשום כך כל עניני הבריאה חסרים שלימות. וכדחזינו שבכל דבר בבריאה יש חסרונות, וכגון זהב וכסף הריהם מעורבים בסיגים^{סגים}, וכן כל הדברים אף החשובים ביותר יש בהם סיגים, וכן בכל מאכל יש פסולת, והכל מחמת עירוב הטוב והרע שנהיה מפגם עץ הדעת. והתיקון הגמור יהיה לבסוף בביאת המשיח שאז יפרד הטוב מהרע ויהיה הטוב לחוד והרע לחוד.

וזהו ענין השלום, ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום, שלום הוא הברכה הגדולה ביותר הכוללת כל הברכות, כי המשמעות של שלום היינו התיקון הגמור של הבריאה שתבוא אל שלימותה כאשר יתברר הטוב מהרע. כל הפגם של מחלוקת היפך השלום ג"כ נובע^{נובע} מהמציאות של עירוב טוב ורע, ואילו שלום הוא התיקון של בירור הטוב מהרע שישאר הטוב בטהרתו ובשלימותו. וזהו ענין דשמא קדישא דקוב"ה אקרי שלום, והשבת איקרי שלום,

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל וגו' ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי. לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום. יש לבאר משמעות ברכה זו של הנני נותן לו את בריתי שלום, שמסתבר שהיא ברכה גדולה עד מאד שניתנה כשכר על הצלת כל כלל ישראל מכליה, כמש"נ ולא כליתי את בני" בקנאתי, דמשמע שהיתה גזרת כליה מוחלטת ח"ו, ובודאי שברכת השלום אשר ניתנה לו על זכות כה גדולה טמונה בה ברכה עמוקה מאד, ויש לבאר ענינה. ועוד מצינו בענין מדרגת השלום שניתנה לפנחס, ע"פ מאחז"ל (שהש"ר ב) פנחס זה אליהו, ועל אליהו אמרו (עדיות פ"ח) שאינו בא אלא לעשות שלום בעולם, שצ"ב מה המשמעות של לעשות שלום בעולם. עוד יש לבאר להאי מ"ד דפנחס זה אליהו, שנמצא כי פנחס הוא מיחידי עולם שלא נכנס בגזירת המיתה בעטיו של נחש וחי לעולם, שאפילו שבעת הרועים ובכללם משה רבינו היו בגזירת המיתה ורק פנחס חי לעולם, ולמה אין התורה מזכירה אפילו ברמז את הזכיה הגדולה הזאת שניתנה לפנחס. וכן י"ל מה דמצינו עוד באליהו שהוא יבשר את בשורת הגאולה מן הגלות האחרונה, שהיא הגאולה העתידה אשר בה יושלם התיקון הגמור של הבריאה, ומדוע לא כתבה התורה זכיה זו שניתנה לפנחס שתיקון כל הבריאה יבוא על ידו.

ובמדרש בפרשתנו (במד"ר כא, א) על הפסוק לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום איתא, גדול השלום שניתן לפנחס שאין העולם מתנהג אלא בשלום, והיינו שהשלום הוא היעוד של הבריאה. עוד אי' שם, התורה כולה שלום שנאמר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום וכו', התפילה חותמין בשלום, בברכת כהנים חותמין בשלום, אמר ר' שמעון בן חלפתא לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא שלום, שנאמר ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. והיינו שכל הבריאה, כל הגשמיות וכל

שאי"ז רק העדר מחלוקת אלא מדרגה מיוחדת, דרגת התיקון של הבריאה, שהקב"ה יחיד ומיוחד כמש"נ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, והטוב הוא בשלימותו.

וזה ענינם של כל הדברים הנקראים שלום שהוא ענין השלימות. שמא דקוב"ה אקרי שלום, התורה נקראת שלום, וכל' המדרש התורה כולה שלום, שהוא ענין השלימות, שע"י שיהודי לומד התורה כראוי הריהו מביא בזה שלימות בעצמו. וכמ"כ הש"ק הוא שלמא דעילאי ותתאי, כי בשבת יש דרגת השלמות מעין לעתיד לבא, וזה שייך אף בעליונים כמו שמברכים למלאכים בליל ש"ק שלום עליכם מלאכי השלום, שאם השלום אינו אלא העדר המחלוקת הרי לא שייך בהם מחלוקת ומה יש לברכם על כך, אלא שהשלום הוא ענין השלמות, שגם הם צריכים לשלמות. וכל ענין השבת הוא שלום, וכמו שאומרים בתפלת ליל ש"ק ופרוש עלינו סוכת שלומך, וכן הפורש סוכת שלום עלינו, וכדאי' בזוה"ק (ח"א מת.) מאן סוכת שלום דא שבתא. וכלשון הפע"ח הק', כשתכנס לביתך בליל ש"ק תאמר בקול רם שבת שלום ומבורך. והפי' בזה, כי השבת היא ענין השלמות משום שהשבת היא מעין עולם הבא, ובבחי' של לאחר התיקון, ובכח הארת השבת שהיא הארה שלאחר התיקון מסוגל יהודי להמשיך על עצמו השלימות. ואיתא ממרן הק' מקוברין זי"ע שהשבת היא תחלה למקראי קודש, היינו שכל הרוצה לשוב בתשובה ולהיות נקרא אל הקדושה יתחיל משבת. כי בימות החול כאשר יהודי מקבל על עצמו הר"ז חסר שלימות ואינו מתקיים, ורק בשבת יש דרגת השלימות. כל מציאות עולם השקר נובעת מהעדר השלימות, שמאז פגם עץ הדעת כל הבריאה חסרה שלימות, ותכלית הבריאה היא השלימות, כמש"נ ה' יברך את עמו בשלום, היינו בבחי' השלמות, שזה התיקון הגמור של הבריאה. וזהו הענין הסגולי שיש בש"ק שהיא שלמא דעילאי ותתאי, שכל השבוע האדם נמצא בעולם כזה שהוא היפך השלמות אשר אדם אין צדיק בארץ וגו', וע"י כח הש"ק שהיא מעין עוה"ב יכול להביא שלמות בעצמו, ואפילו עבד ע"ז כדור אנוש מוחלין

לו, אף שהוא הפגם החמור ביותר, יכול ע"י השבת להשיג השלמות, שזהו פי' מוחלין, לפי שהשבת היא מעולם התיקון.

והנה המהר"ל (דרך חיים אבות פ"א) כתב שהשלימות יש בה ג' חלקים, שלם עם בוראו שלם עם חבריו ושלם עם עצמו. ופי' שלם עם עצמו, כי יש שהאדם עם עצמו אינו שלם, כמאה"כ (תהלים לח) אין שלום בעצמי, שהמת רוצה כך והלב רוצה אחרת, בבחי' דברי ריבות בשערין היינו בשערים שלך בעצמך יש דברי ריבות, שהשכל אמנם מבין טוב אבל רגש הלב ממאן בכך. ותכלית השלימות היא שאדם יהא שלם בכל חלקי השלימות, עם בוראו עם חבריו ועם עצמו, זה תכלית השלום. וכל זמן שהבריאה חסרה שלימות הרי כל ג' החלקים האלו חסרים שלימות, וכשיהיה התיקון הגמור תשוב הבריאה אל השלמות ותהיה שלמות בכל החלקים שלם עם בוראו שלם עם חבריו ושלם עם עצמו. והמחלוקת היא היפך השלום, שהיא נמשכת מכח זה שאין שלימות, שהאדם אינו שלם עם בוראו, ואינו שלם עם עצמו, ולכך אינו שלם גם עם חבריו, אך האדם שיש בו שלמות אין שייך אצלו מחלוקת.

ואת הדרגה הזאת המשיך פנחס בכח מסירות נפשו. שהיה אז מצב של העדר השלימות שכלל ישראל היה כ"כ שבור ופגום במצב של כליה רח"ל, ופנחס במס"נ המשיך את כח התיקון של שלימות בכלל ישראל, וע"כ היה שכרו זה לעומת זה, לכן הנני נותן לו את בריתי שלום, שהוא ענין השלימות שלאחר התיקון, שכל עניניו ומעשיו יהיו בשלימות, וכמרומו במה דכתיב שלום בו' קטיעא, ששלום בלא ו' הוא שלם, שמורה על דרגת השלמות שקיבל פנחס. והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם, אשר כהונה הוא ג"כ ענין השלמות. וזוהי מדרגה עילאית שניתנה לפנחס, שילוד אשה בעודו כעוה"ז יוכל להשיג דרגת השלמות שלאחר התקון.

וכיון שברכת השלום שניתנה לפנחס ענינה שזכה לדרגת התיקון של שלום ונהיה מושלל מפגם עץ הדעת, ממילא יצא מכלל גזירת המיתה וכל שאר החסרונות שגרם החטא, כי ניתנה לו בריתי

שלכאורה בשלמא ע"ז ג"ע ושפ"ד הם העבירות החמורות שבתורה שדינן ביהרג ואל יעבור, אבל שנאת חנם אינה אלא מצות לא תעשה של לא תשנא את אחיך בלבבך, ואיך זה שבגללה חרב ביהמ"ק. עוד אמרו שם בגמ', אחרונים שלא נתגלה עוונם לא נתגלה קצם, שכבר זמן ארוך כ"כ שרויים ישראל בגלות הנראית כאילו אין לה קץ, והכל מחמת הפגם של שנאת חנם. והמהר"ל כתב (דרך חיים אבות פ"א) שהעולם הזה הוא עלמא דפרודא ומסוגל למחלוקת, ומיד בתחילת ימי העולם כבר היתה המחלוקת בין קין והבל שבסופה הרג קין את הבל. וכ"ז טעון ביאור מה מעלתה הגדולה כ"כ של מדת השלום ומאיך מהו חומר הפגם של מחלוקת.

אכן כאמור מדת השלום איננה ענין שלילי בלבד של העדר מחלוקת, אלא היא מדרגה חיובית נעלה מאד, וכדכ' עושה שלום במרומיו (איוב כה), והרי במרום לא שייך מחלוקת, אלא שהשלום הוא מדרגה חיובית עילאית ביותר שכל קיום הבריאה תלוי בשלום, וע"ז מבקשים עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו. וענינו דהנה תכלית הבריאה שברא הקב"ה את העולם היא אין עוד מלבדו, שאין שום מציאות ושום כח זולת כוחו ית'. וכמד"א בספ"ק שכל הנבראים מן הדומם והצומח ובע"ח ומדברים אין להם כל זכות קיום בלתי כוחו ית' המחיה אותם כמ' אתה מחיה את כולם. וזהו מאה"כ שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, פי' שכח אחד יש בכל הבריאה והוא הקב"ה ואין בנמצא שום כח אחר. והפגם של הבריאה גם הוא במדה זו, שהעולם נראה כעולם נפרד העומד בפני עצמו. והתיקון הגמור יהיה בכך שיתגלה כי אין עוד מלבדו, שכל הנבראים יהיו בטלים אל השי"ת, ומלאה הארץ דעה את ה', דעה מל' דביקות כמ"ד והאדם ידע, ומלאה הארץ דעה פי' שכולם יהיו דבוקים להשי"ת וכולם ידעו שה' אלקינו ה' אחד, שאין שום דבר וכח אחר זולת כוחו ית', זה יהיה תיקון הבריאה. וזוהי דרגת השלום, שכל הבריאה מאוחדת ובטלה להשי"ת המחיה את כולם.

והניגוד למדת השלום היא המחלוקת, שבשורשה נובעת מכך שכל אחד הוא כח נפרד

שלום שכבר מעתה כולו שלום בבחי' שלאחר התיקון. והרי ברכה זו כוללת את הענין שפנחס זה אליהו חי לעולם, כי המיתה נובעת מחלק הרע שיש באדם, ואלו שמתו בעטיו של נחש היינו שבהם לא היה פגם אבל חלה עליהם הקללה של גזירת המיתה שנגזרה בעטיו של נחש, אבל פנחס שהוא בבחי' השלימות והתיקון לא שלטה בו כלל גזירת המיתה. וזוהי הברכה הגדולה שניתנה לו בזכות שהציל את כלל ישראל מכליה, שזכה כבר מעתה לדרגת השלום שהיא התיקון הגמור של הבריאה, ופנחס זה אליהו שאינו בא אלא לעשות שלום בעולם. ובברכה זו שניתנה לפנחס, נכלל גם הענין שפנחס זה אליהו יבשר את בשורת הגאולה העתידה והתיקון הגמור בביאת המשיח שתהיה במהרה בימינו. כל אלו המדרגות של פנחס זה אליהו נכללות בברכת הנני נותן לו את בריתי שלום, וכמו שתרגם יונתן בן עוזיאל פסוק זה, הא אנא גזר ליה ית קימי שלם, ואעבדיניה מלאך קיים, ויחי לעלמא, למבשרא גאולתא בסוף יומיא.

וזהו מאמר ר' שמעון בן חלפתא לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום, שזו הברכה הגדולה ביותר בה תלויים כל הברכות, כי בלעדיה הרי הכל בחסרון, והתיקון לכל הבריאה הוא ה' יברך את עמו בשלום. ואז לעתיד לבוא תהיה כל הנהגת העולם בשלום, כמו שאמר הנביא על זמן ביאת המשיח (ישעיה יא) וגר זאב עם כבש, שאפילו החיות הטורפות לא יאבו כלל להזיק זה לזה, וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה (שם ב), כי כל הבריאה תהיה בשלום שהוא התיקון הגמור של הבריאה.

ב.

ויש להוסיף בזה עוד, דהנה כמו דמצינו בהפלגת גודל מדת השלום, כמ"כ לאיך מצינו בגודל פגם המחלוקת, כמו שאחז"ל (יומא ט:): שמקדש ראשון חרב בעוון עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, ומקדש שני חרב מפני שנאת חנם.